

Dāmas un kungi!

Šodien mēs atzīmējam 1918. gada 28. oktobrī notikušās Čehoslovākijas republikas proklamēšanas gadadienu Čehijas un Latvijas sakaru jomai ārkārtīgi nozīmīgā gadā: šogad aprit tieši 90 gadi, kopš mūsu zemes nodibināja diplomātiskās attiecības, un 20 gadi mūs šķir no to atjaunošanas 1991. gadā. Tas piedāvā iespēju padomāt par to, ko mēs esam savstarpējo attiecību jomā sasnieguši, kas mūs saista un kas sagaida nākotnē.

Mūsu savstarpējo attiecību labā kvalitāte un draudzīgais raksturs ir ilglaicīga tradīcija. Abas mūsu neatkarīgās valstis piedzima vienā un tai pašā brīdī un divdesmit starpkaru gados satuvinājās daudzās sadarbības jomās. Neatkarīgās Latvijas centieniem pēc saimnieciskās un kultūras attīstības pie mums bija daudzi labvēļi. Daudzi no tiem nenogurstoši popularizēja jūsu kultūru, kas līdz tam laikam pie mums bija praktiski nezināma. Attīstījās tirdzniecība, un čehu rūpniecības izstrādājumiem bija stabila vieta Latvijas tirgū. Latvijai pie mums uzvēra kā Baltijas dienvidu reģiona dabisko smaguma centru un, cita starpā, kā varbūtējo ekonomisko tramplīnu uz Krievijas telpu. Pirmskara Čehoslovākijas ārpolitiskās orientācijas kontekstā Latvijai gan bija perifēriska, taču nekad ne margināla vieta. Šo attiecību turpmāko attīstību ietekmēja abus valstu neatkarības zaudēšana 2. Pasaules kara priekšvakarā un tās sekas. Čehijas un Latvijas attiecību atgriešanos suverēnu un patstāvīgu valstu līmenī padarīja iespējamu tikai padomju impērijas sabrukums pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākumā. Abām mūsu valstīm tanī laikā bija aiz muguras attīstība, kas bija iezīmīga ar daudzām līdzībām un kopīgu pieredzi. Varbūt tāpēc mūsdienās komunikācija starp abu mūsu tautu piederīgajiem ir tik viegla, un vieniem un tiem pašiem jēdzieniem abās pusēs ir viens saturs. Varbūt tāpēc arī atšķirības, kuras noteikusi jūsu ilggadīgā inkorporācija Padomju savienībā, mums ir visnotaļ saprotamas.

Abām valstīm ir bijušas kopīgas ambīcijas ierindoties demokrātisko valstu kopienā un kļūt par Eiropas integrācijas procesu dalībniecēm. Abas juta vajadzību nodrošināt nepieciešamo drošības ietvaru šīm ambīcijām, iestājoties Ziemeļatlantijas aliansē. Tas paaugstināja to attiecības jaunā, kvalitatīvi augstākā savienības līmenī, ko apstiprināja precīzi definētas savstarpējās saistības.

Abas mūsu valstis aizritējušajos divdesmit gados ir izgājušas cauri kopējās ekonomiskās un sociālās transformācijas nenovēršamajam procesam, kas mainīja to raksturu un daudzkārt pozitīvi, daudzkārt negatīvi, taču bieži vien pretrunīgi iejaucās to iedzīvotāju ikdienas dzīvē. Turklāt abas bieži nokļuva svešā un neapzinātā telpā, pieļāva daudz kļūdu, taču šā procesa kopējais labvēlīgais efekts šodien ir Čehijā un Latvijā redzams un neapšaubāms. Abās mūsu valstīs daudzas, agrāk aizliegtas lietas, tiek uzskatītas par pašsaprotamību, un parādās tendence uz pagātnes idealizēšanu, kad valsts pilnībā kontrolēja savu iedzīvotāju uzvedību un iejaucās viņu dzīvē, taču vienlaikus arī pildīja aizbildņa lomu, sniedzot arī neveiksminiekiem attiecīgu sociālās drošības pakāpi. Taču es piederu pie tiem, kuri tic, ka runa ir par tendenci, kas nav pastāvīga un kuru daudzos cilvēkos nosaka drīzāk viņu materiālais stāvoklis, kas ir atkarīgs no mūsu nacionālo ekonomiku pašreizējā stāvokļa.

Es noteikti nepārspilēju, ja teikšu, ka varam būt apmierināti ar to, kādas ir pašreizējās attiecības starp Čehijas Republiku un Latviju. Tas atspoguļojas arī kontaktu līmenī un informācijas apmaiņā visos līmeņos, tostarp pašā visaugstākajā, kur ietilpst valsts visaugstāko amatpersonu savstarpējās vizītes. Es šeit negribu veikt kaut kādu uzskaiti, taču atļaujiet man atgādināt vismaz mūsu prezidenta vizīti šeit, Rīgā, pagājušajā gadā un tai sekojošu jūsu prezidenta vizīti Prāgā. Arī visos zemākajos līmeņos ir apstiprinājies tas, ka mūsu zemes vieno daudzas kopīgas intereses. Mūsu politiķi un vēlētāji tautas priekšstāvji, kas Latviju ir apciemojuši, ir labi informēti par jūsu problēmu raksturu un ar simpātijām raugās uz jūsu

centieniem uzcelt integrētu sabiedrību, ko nevājina etniskas vai ideoloģiskas robežšķirtnes. Piekļājas arī atgādināt, ka arī mūsu valstī ir cilvēki, kas apbrīno jūsu apdomīgo un metodiski labi sagatavoto veids, ar kādu jūs – izmantojot starptautisku palīdzību – pārvarējāt nesenās finanšu krīzes smagākās sekas.

Abas mūsu valstis ir ekonomiski stipri atkarīgas no ārējām ietekmēm un līdz ar to arī ievainojamas tādu satricinājumu gadījumos, kam ir plašākas kontinentālas vai globālas dimensijas. Abas ir skārusi nesenā krīze, lai arī Čehijas Republikas gadījumā daudz mazākā mērā. Te ir jāpiemin, ka šī krīze ir nelabvēlīgi iespaidojusi arī mūsu savstarpējās tirdzniecības apgrozījumu. Tikai dažos pēdējos mēnešos ir radies vēlamais pavērsiens uz labo pusi. Es ticu, ka šī tirdznieciskā apmaiņa ar laiku aptvers arī jomas, kurās tā līdz šim notikusi tikai nelielā apmērā, piem., enerģētikas jomā, kam abās mūsu valstīs ir izšķiroša nozīme un kur Čehijas republika var piedāvāt attīstīto tehnoloģiju potenciālu.

Abas mūsu valstis pārdzīvo zināmu vilšanos par situāciju Eiropas Savienībā, taču visnotaļ droši zina, ka mazāko valstu intereses savienībā ir nepieciešams aizsargāt koordinēti. Draudi par nesenās krīzes atkārtošanos šo nepieciešamību tikai padara stiprāku. Tas piedāvā arī gluži jaunu telpu abu valstu sadarbībai savienības orgānu līmenī, kā arī reģionālo struktūru sadarbības ietvaros, piem., starp V4 un B3. Vēl viena līdzīga sadarbības joma ir dažas savienības iniciatīvas, piem., Austrumu partnerība.

Dāmas un kungi!

Atļaujiet man šā īsā abu valstu tālāko attiecību iespēju uzskaitījuma noslēgumā izteikt pārliecību, ka tām arī turpmāk ir laba nākotne un ka attīstība Eiropas Savienības ietvaros un plašākā globālā kontekstā novedīs tikai pie to pastiprināšanās.

Tāpat atļaujiet man pateikt dažus vārdus attiecībā uz manu misiju šajā zemē, kas nupat tuvojas noslēgumam. Tie ir bijuši četri neaizmirstami gadu, un es aizeju ar varbūt ļoti paveikta, lai arī droši vien līdz galam nepadarīta darba sajūtu. Saprotams, ka ne viss izdevās tā, kā biju to iedomājies, taču pozitīvais noteikti ir pārsvarā. Es gribu pateikties visiem šīs jaukās un skaistās zemes ļaudīm, ar kuriem man bija iespēja sadarboties, satikties un dalīties daudzos skaistos iespaidos. Man jāpasaka paldies arī tiem, kas reizumis ar mani polemizēja un nebija vienās domās par dažiem maniem uzskatiem. Bieži vien viņi man tādējādi deva impulsu, lai es paskatītos uz lietām no jaunām perspektīvām.

Es nevaru nepieminēt absolūti perfekto sadarbību ar Latvijas Ārlietu ministriju. To cilvēku profesionalitāte, kuri šeit strādā, ir augstā līmenī. Gatavība un pretimnākšana, kas tika izrādīta man un manai iestādei, bija priekšzīmīga. Tas pats attiecas uz Valsts prezidenta kanceleju un visiem pārējiem orgāniem un institūcijām. Sava vieta manās atmiņās būs arī vietējā diplomātiskā korpusa draudzīgajai, neformālajai atmosfērai. Es esmu allaž lielu nozīmi pievērsis tam, ko sauc par “publisko diplomātiju”. Čehijas vēstniecībai ir aiz muguras liels darbs kultūras un izglītības jomā ne vien šeit, galvaspilsētā, bet arī visos Latvijas novados, kur tā atkārtoti atgriežas. Man prieks, ka arī šās valsts attālākajos novados esam atstājuši savas pēdas un tādējādi nostiprinājuši apziņu par mūsu zemi, tās vēsturi un kultūru. Arī pēc manas aizbraukšanas šī darbība noteikti turpināsies.

Vēlreiz jums visiem pateicos.

Noslēgumā atļaujiet man – varbūt mazliet patētiski – novēlēt visu to labāko Latvijai, kuru esmu iemīlējis. Es ticu, ka valsts, kas jau pašā pirmajā savas skaistās himnas pantā vēršas pie Dieva, lai viņš to aizsargātu, ir vislabākajās rokās. Tāpat es ticu, ka pēc visa, kam Latvija ir izgājusi cauri, tā pārvarēs visus varbūtējos nākotnes izaicinājumus.